

УДК: 338.434:631.11

С.В. Чигринець

DOI: 10.36919/2312-7812.1.2023.92

ОСНОВНІ ФОРМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто основні форми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств: самофінансування; кредит; бюджетне фінансування; додаткове фінансування; інвестування та венчурне інвестування. Форми фінансового забезпечення це гарантії сільськогосподарському підприємству ефективно вкласти кошти та працювати наступні роки.

Означено, що банківське кредитування сільськогосподарських підприємств здійснюється державними та комерційними банками, а також позабанківськими установами, до яких належать: лізингові, іпотечні, факторингові компанії, кредитні спілки. Встановлено, що в залежності від кредитора, кредит, що надають вище вказані установи, класифікують на комерційний, який надають постачальники засобів виробництва, та кооперативний (надається кредитними спілками та кооперативами).

З'ясовано, що іншою формою фінансового забезпечення є інвестування, яке здійснюється при умові створення сприятливого інвестиційного клімату, де інвестори — це окремі особи та підприємства, які зацікавлені в тому, щоб допомогти бізнесу вижити та розвиватися. Їх цілі: зосередження на економічних прибутках та безпеці своїх інвестицій а, інколи, на виконанні певної місії, сутність якої полягає у сприянні активізації економічного розвитку конкретної адміністративної території.

Вказано, що венчурне фінансування також є однією з форм фінансового забезпечення підприємств сільського господарства, що представляє собою венчурний капітал, який надходить від компаній або окремих осіб у венчурні фонди, які займаються інвестуванням у приватні підприємства, в тому числі і сільськогосподарські. Вони надають капітал підприємствам в обмін на частку власності в бізнесі й у розподілі прибутків.

Аргументовано, що кожна форма має свої нюанси і не тільки економічні, а й організаційні: її оформлення, кількість років, погашення, відсоткова ставка, кількість акцій тощо. Вказано, що сільськогосподарські підприємства можуть вибирати декілька форм фінансового забезпечення для розвитку та ефективного функціонування сільськогосподарського підприємства.

Зазначено, що незважаючи на важке економічне становище країни, сільськогосподарські підприємства працюють над збільшенням свого рівня економічної безпеки. Встановлено, що поряд з цим, швидко адаптуються до економічних викликів та обирають ефективний, організаційно-економічний рух фінансових ресурсів.

The article examines the main forms of financial support for agricultural enterprises: self-financing; credit; budget financing; additional funding; investment and venture capital investment. Forms of financial support are guarantees for the agricultural enterprise to effectively invest funds and work in the following years.

It was noted that bank lending to agricultural enterprises is carried out by state and commercial banks, as well as by non-banking institutions, which include: leasing, mortgage, factoring companies, credit unions. It was established that, depending on the creditor, the credit provided by the above-mentioned institutions is classified into commercial, which is provided by suppliers of the means of production, and cooperative (provided by credit unions and cooperatives).

It was found that another form of financial support is investment, which is carried out under the condition of creating a favorable investment climate, where investors are individuals and enterprises that are interested in helping businesses survive and develop. Their goals: focusing on economic profits and the security of their investments, and sometimes on the fulfillment of a certain mission, the essence of which is to promote the activation of the economic development of a specific administrative territory.

It is indicated that venture financing is also one of the forms of financial support of agricultural enterprises, which is venture capital that comes from companies or individuals to venture funds that invest in private enterprises, including agricultural ones. They provide capital to businesses in exchange for an ownership stake in the business and a share of the profits.

It is argued that each form has its own nuances, not only economic, but also organizational: its design, number of years, repayment, interest rate, number of shares, etc. It is indicated that agricultural enterprises can choose several forms of financial support for the development and effective functioning of the agricultural enterprise.

It is noted that despite the difficult economic situation of the country, agricultural enterprises are working on increasing their level of economic security. It was established that, along with this, they quickly adapt to economic challenges and choose an efficient one, organizational and economic movement of financial resources.

Ключові слова: форми, фінансове забезпечення, державна підтримка, інвестування, сільськогосподарське підприємство, кредити, самофінансування.

Key words: forms, financial support, state support, investment, agricultural enterprise, loans, self-financing.

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення в сучасній економіці — це актуальний процес, який стосується багатьох галузей. У роки впливу найагресивніших зовнішніх факторів: COVID-19 та війна, фінансове забезпечення стає не тільки кшталтом підвищення ефективності та досягнення максимальної зручності, а й просто необхідним засобом, що забезпечує прискорений розвиток всіх складових будь-яких підприємств, у тому числі, і сільськогосподарських. Фінансове забезпечення є необхідним засобом, оскільки допомагає прискорити трансформацію існуючих галузей економіки, у більш прогресивні та сучасні. Такий прогрес є можливим лише тоді, коли ідеї, дії, ініціативи та фінансові засоби, які стосуються трансформації, будуть інтегровані, а також сільськогосподарські підприємства будуть гнучкими до впливу зовнішніх та внутрішніх факторів та будуть швидко адаптуватися до нових реалій функціонування на ринку.

Пріоритетним та стратегічно важливим сектором економіки для України традиційно залишається сільськогосподарський сектор як один з основних джерел валютних надходжень від експорту продукції. Фінансове забезпечення сільськогосподарського сектору посідає одне із пріоритетних місць — через те, що його розвиток впливає на ефективність функціонування економіки України в цілому, є найважливішою умовою підвищення її конкурентоспроможності на міжнародній арені аграрної продукції, також є ядром продовольчої безпеки, а, звідси, виступає однією з головних складових національної безпеки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різноманітних форм та особливостей фінансового забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств присвячено велика кількість наукових праць, як вітчизняних дослідників так і

зарубіжних: Дацій О.І. [8], Дропа Я.Б. [5], Терешко О.М. [5], Волкова Н.А. [6], Гришук Н.І. [7], Сяоген Ніу [9], Мейю Лю [9], Чженсін Тянь [9], Анго Чень [9].

Мета дослідження. Обґрунтування форм та особливостей фінансового забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств, як основний фактор стабільності в умовах невизначеності.

Методи дослідження. У ході дослідження було використано метод синтезу для дослідження форм фінансового забезпечення: самофінансування; кредит; бюджетне фінансування; додаткове фінансування та інвестування; венчурне інвестування. Також за допомогою методів аналізу і синтезу, визначили певні форми фінансового забезпечення з метою їх одночасного застосування, для вирішення питання збільшення обсягів фінансування діяльності суб'єктів господарювання, що досліджуються. Метод наукової абстракції використовувався при виборі форми фінансового забезпечення, які дозволяють більш точно та об'єктивно спрогнозувати тенденції розвитку сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств безпосередньо впливає на прибутковість підприємства, на рівень конкурентоздатності на ринку, а також відкриває нові можливості для його розвитку. Загально відомі форми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств поділяються на самофінансування; кредит; бюджетне фінансування (державна підтримка); додаткове фінансування та інвестування; венчурне інвестування. Різні форми фінансового забезпечення можуть поєднуватися.

Перше місце фінансового забезпечення сільськогосподарського підприємства посідає – самофінансування (власні заощадження або капітал). На рівень самофінансування впливають фактори: зовнішні та внутрішні. При проведенні аналізу та оцінки впливу факторів на розвиток сільськогосподарського підприємства, досліджуються їх позитивний чи негативний вплив, процес формування власних джерел, їх зростання та ефективний розподіл.

Кредит як форма руху позичкового капіталу виконує функції акумуляції та вкладення тимчасово вільних грошових коштів. Банківське кредитування сільськогосподарських підприємств здійснюється державними та комерційними банками. Також кредитні ресурси можуть надаватися позабанківськими установами, до яких належать: лізингові, іпотечні, факторингові компанії, кредитні спілки. В залежності від кредитора, кредит, що надають вище означені установи, класифікують на комерційний, який надають постачальники засобів виробництва, та кооперативний (надається кредитними спілками та кооперативами). Сучасні умови банківського кредитування не вирішують проблеми залучення фінансових ресурсів для покриття сезонних витрат. Сільськогосподарські підприємства не відповідають вимогам оцінки кредитоспроможності позичальника, при наданні комерційних кредитів, так як більшість підприємств нерентабельні і не мають достатнього забезпечення. Поряд з цим, слід зазначити, що при комерційному кредиті, на відмінну від банківського, використовується товарна форма кредиту, а боргові зобов'язання оформляються у вигляді векселя. Додаткове фінансове страхування об'єднує в собі безповоротну фінансову допомогу, спонсорську допомогу та страхування. Аграрне страхування є одним з найскладніших та важкопрогнозованих ризиковим видом страхування, оскільки страхуються біологічні об'єкти, що знаходяться у процесі розвитку. Тобто страхуються сільськогосподарські

посівні площі, які мають забезпечити певний обсяг урожаю, чи продукція сільськогосподарського тваринництва.

Іншою формою фінансового забезпечення є інвестування, яке здійснюється при умові створення сприятливого інвестиційного клімату. Інвестори — це окремі особи та підприємства, які зацікавлені в тому, щоб допомогти бізнесу вижити та розвиватися. Їх цілі: зосередження на економічних прибутках та безпеці своїх інвестицій а, інколи, на виконанні певної місії, сутність якої полягає у сприянні активізації економічного розвитку конкретної адміністративної території. Варто зазначити, що одна зі складових позитивного рішення направлення інвестицій — інвестиційна привабливість регіону. На жаль, воєнний стан, в якому нині знаходиться наша країна, представляє високий ризик для інвестиційних вкладень в розвиток підприємств сільськогосподарського призначення.

Наступна форма фінансового забезпечення підприємств сільського господарства є венчурне фінансування, що представляє собою венчурний капітал, який надходить від компанії або окремих осіб у венчурні фонди, які займаються інвестуванням у приватні підприємства, в тому числі і сільськогосподарські. Вони надають капітал підприємствам в обмін на частку власності в бізнесі й у розподілі прибутків. Фонди венчурного капіталу зазвичай не хочуть брати участь у початковому фінансуванні бізнесу, якщо компанія не має керівництва з підтвердженою репутацією. Як правило, вони вкладають інвестиції в компанії, які отримали, у свою чергу, від своїх засновників значні інвестиції в капітал і вже працюють прибутково.

Вони також віддають перевагу підприємствам, які мають високий рівень конкурентоздатності, ціннісну пропозицію, яка підтверджена попитом на продукт або наявність спеціальної та захищеної ідеї. Інвестори венчурного капіталу часто використовують практичний підхід до направлення своїх інвестицій в підприємницькі структури, вимагаючи представництва в раді директорів, а іноді й найму менеджерів. Вони також можуть надати цінні вказівки та бізнес-поради, при цьому, прагнуть отримати значну віддачу від своїх інвестицій (короткострокову вигоду), і їхні цілі можуть суперечити цілям засновників. Фірми венчурного капіталу зосереджені на створенні інвестиційного портфеля суб'єктів господарювання з високим потенціалом зростання, що веде до значних позитивних фінансових здобутків (річний прибуток може складати від 25 до 30 відсотків від свого загального інвестиційного портфеля).

Бюджетне фінансування також виступає формою фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств і представляє собою один із заходів державної підтримки функціонування сільськогосподарських підприємств, яке здійснюється за рахунок асигнувань, субсидій і дотацій з державного, місцевих бюджетів та різних фондів цільового призначення з метою здійснення регулювання та підтримки діяльності товаровиробників. До форм фінансового забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств відноситься державна підтримка, яка має широкий градаційний спектр для вибору фінансового забезпечення та виду діяльності сільськогосподарського підприємства (рис. 1.)

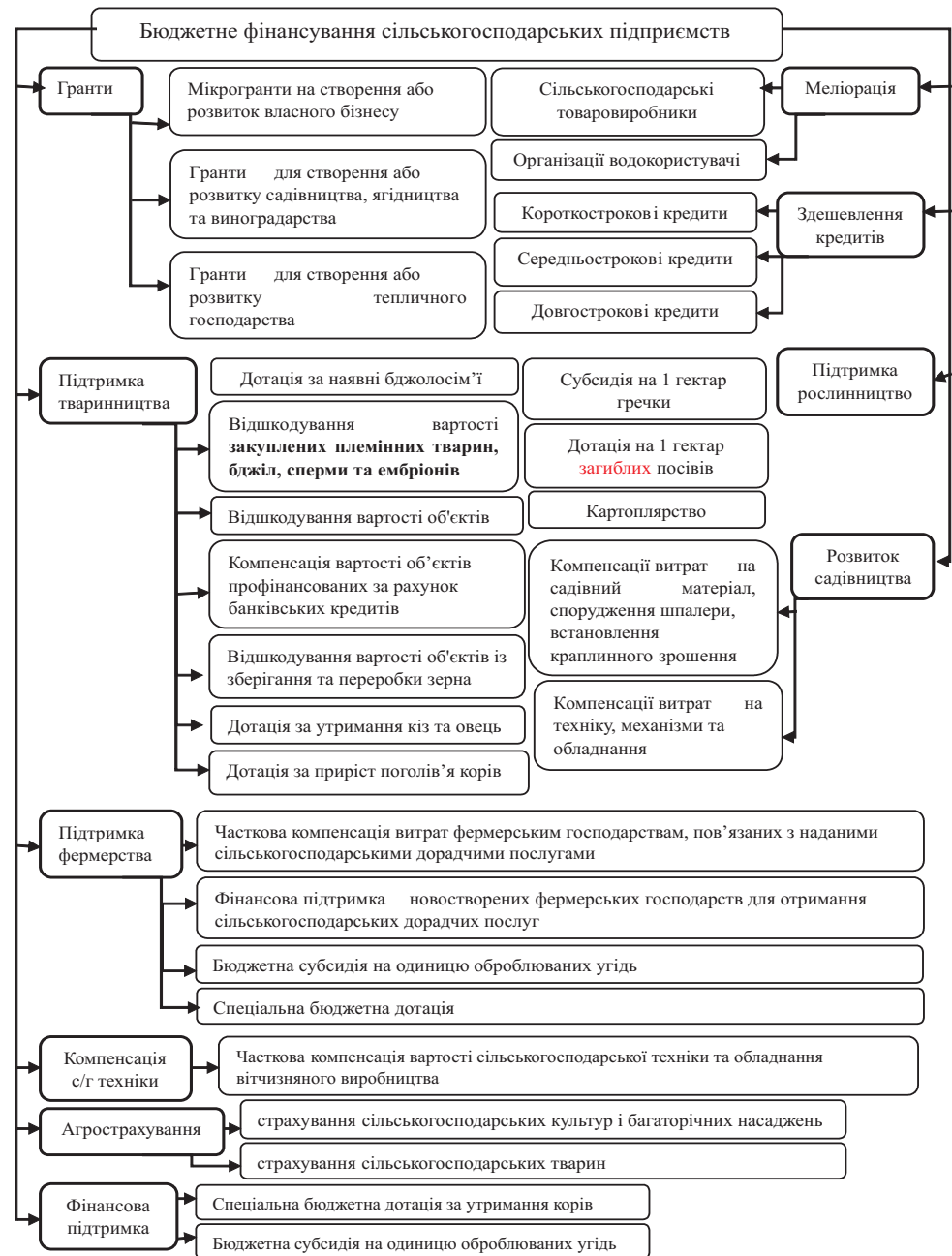

Рис. 1. Градаційний спектр форм бюджетного фінансування — державна підтримка
[розроблено автором на основі джерела 10]

Одна із форм фінансового забезпечення, що відноситься до державної підтримки, це гранти, які можуть бути надані сільськогосподарським підприємствам, які займаються рослинництвом: гранти для створення або розвитку садівництва, ягідництва та виноградарства та гранти для створення або розвитку тепличного господарств, а також мікрогрант на створення або розвиток власного бізнесу, що може відноситись до будь-якої діяльності сільськогосподарського підприємства [3].

За 2022 рік було погоджено вісім проектів будівництва модульної теплиці з метою надання грантів для створення або розвитку тепличного господарства. Загальна сума грантів складає 55,90 млн грн, площа, аякій планується будівництво модульних теплиць становить 13,97га.

За 2022 рік погоджено сімдесят два проекти надання грантів для створення або розвитку садівництва, ягідництва та виноградарства. Загальна сума грантів - 327 011 340 грн. площа - 1090,31 га.

Наступна форма фінансового забезпечення, що відноситься до державної підтримки - це здешевлення кредитів, тобто компенсація відсоткових ставок за користування кредитами (короткостроковими, середньостроковими та довгостроковими).

Короткострокові та середньострокові кредити залучають для поповнення обігових коштів. Середньострокові та довгострокові — залучають для придбання основних фондів сільськогосподарського виробництва, здійснення витрат, пов'язаних з будівництвом і реконструкцією виробничих об'єктів сільськогосподарського призначення (сховищ для зберігання зерна, овочів та фруктів) та з переробкою сільськогосподарської продукції.

Наступна державна підтримка сільськогосподарських підприємств — агрострахування: страхування сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень та страхування сільськогосподарських тварин.

До переліку уповноважених страховиків включаються страховики, які отримали ліцензію, яка дає право на здійснення добровільного страхування сільськогосподарської продукції, що відповідає вимогам [Закону України «Про страхування»](#) [2] та вимогам, викладеним у нормативно-правових актах Національного банку України [3].

Іншою формою фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств є бюджетна субсидія на одиницю оброблюваних угідь сільськогосподарського призначення. Допомогу можуть отримати, як фізичні, так і юридичні особи, що обробляють не менше одного і не більше сто двадцяти гектарів земель сільськогосподарського призначення. При цьому, сума виплати - 3 100 грн на один гектар землі, але не більше 372 тис. грн.

Також доступна спеціальна бюджетна дотація за утримання корів, які утримують від 3 до 100 корів усіх напрямів продуктивності. Розмір дотації становить 5300 грн на одну корову, але не більше 530 000 грн.

Чергова державна підтримка стосується меліорації, яка надається:

1) сільськогосподарським товаровиробникам, які використовують меліоровані землі та провадять сільськогосподарську діяльність із застосуванням гідротехнічної меліорації;

2) організаціям водокористувачів, яким для відновлення передані у власність непрацюючі насосні станції та/або насосні станції, показники продуктивності яких є нижчими за визначений Кабінетом Міністрів України рівень.

Урядова програма здешевлення сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва складається із 25 % компенсації при тому, що податок на додану вартість не враховується, надається сформований перелік вітчизняної техніки та обладнання для агропромислового комплексу.

Слід розглянути державну підтримку за напрямом «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств», що надається одержувачам за такими сегментами:

1. Часткова компенсація витрат фермерським господарствам, які пов'язані з дорадчими послугами (зоотехнія, ветеринарія, агрономія, оподаткування в сільському господарстві, бухгалтерський облік в сільському господарстві, управлінський облік, органічне виробництво, залучення фінансово-кредитних ресурсів, впровадження систем безпечності під час виробництва харчових продуктів і кормів для тварин, екологічне управління та зовнішньоекономічна діяльність) у розмірі 90 % вартості, але не більше ніж 10 000 гривень [1].

2. Фінансове бюджетування новостворених фермерських господарств для отримання сільськогосподарських дорадчих послуг (екологічне управління, диверсифікація сільськогосподарської діяльності). При цьому, варто вказати, що 36 000 грн надається один раз за умови попередньо укладеного договору.

3. Бюджетна субсидія на одиницю оброблюваних сільськогосподарських угідь (1 гектар) - новоствореним фермерським господарствам, які можуть отримати субсидію один раз на рік виключно для провадження сільськогосподарської діяльності в розмірі 5 000 грн на 1 га, але не більше 100 000 грн [10].

4. Спеціальна бюджетна дотація фермерському господарству за утримання корів усіх напрямів продуктивності, у власності якого перебуває від п'яти корів, надається на безповоротній основі одержувачам за кожну наявну станом на 1 липня поточного року корову в розмірі 5 000 гривень, але не більше 250 000 грн [1].

Це фінансова підтримка у визначеному розмірі, яку фермерське господарство зобов'язується повернути у зазначений у договорі термін, який складає не більше 5 років (для сімейних фермерських господарств без статусу юридичної особи — 10 років).

Фінансова підтримка розвитку садівництва, виноградарства та хмелярства - це наступна форма фінансового забезпечення. Так підтримка садівництва полягає у наступному:

1. Компенсації витрат на садивний матеріал, спорудження шпалери, встановлення краплинного зрошення.

2. Компенсації витрат на техніку, механізми та обладнання.

Бюджетні кошти надаються за всіма напрямками за період з 1 жовтня попереднього року по 30 вересня поточного року.

Фінансова підтримка сільськогосподарських підприємств, які займаються рослинництвом, — це надання:

1) субсидії на 1 гектар гречки. Фінансова підтримка сільськогосподарських підприємств шляхом виділення бюджетних субсидій, які надаються отримувачам на безповоротній основі в межах бюджетних призначень, передбачених у державному бюджеті на поточний рік, у розрахунку на один гектар оброблюваних угідь, на яких вирощувалась гречка, у розмірі до 5000 гривень на один гектар, але не більше ніж на 300 гектарів оброблюваних угідь одним отримувачем [10].

Варто вказати, що види культур, які субсидуються у поточному році, розмір субсидії та розподіл бюджетних коштів за видами культур затверджується наказом Мінагрополітики.

2) дотації на 1 гектар загиблих посівів. Дотація надається на безповоротній основі сільськогосподарським товаровиробникам у розмірі до 4700 гривень на 1 гектар повністю втрачених (загиблих) посівів, але не більше 50 гектарів посівів на одного отримувача.

3) фінансова підтримка надається сільськогосподарським підприємствам, які вирощують картоплю та/або займаються виробництвом продуктів переробки власно вирощеної картоплі (полягає у наданні компенсації до 50 % вартості (без урахування податку на додану вартість) нового будівництва холодильників для зберігання власно вирощеної картоплі (картоплесховищ) та цехів первинної переробки власно вирощеної картоплі, побудованих і прийнятих в експлуатацію.

Державна підтримка тваринництва виокремлює ряд форм фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств:

1) дотація за наявні бджолосім'я - надається на безповоротній основі у розмірі 200 гривень за бджолосім'ю. Максимальний розмір дотації становить 60 000 гривень одному отримувачу;

2) відшкодування вартості закуплених племінних тварин, бджіл, сперми та ембріонів - надається у розмірі до 80 % вартості (без податку на додану вартість), але для кожної одиниці є обмеження;

3) відшкодування вартості об'єктів - надається юридичним особам, фізичним особам-підприємцям, у тому числі сімейним фермерським господарствам, у розмірі до 50 % вартості, а сільськогосподарським кооперативам в розмірі до 70 % вартості;

4) компенсація вартості об'єктів, профінансованих за рахунок банківських кредитів - надається тільки тим суб'єктам господарювання, які отримували таку компенсацію у 2018 - 2019 роках у розмірі 25 % обсягу залучених кредитних коштів на період кредитування до 5 років [10];

5) відшкодування вартості об'єктів із зберігання та переробки зерна - надаватися сільськогосподарським підприємствам, діяльність яких полягає у постачанні сільськогосподарських товарів/послуг, причому питома вага вартості становить не менше 75 % вартості всіх товарів, на безповоротній основі в розмірі до 50 % вартості [1].

6) Дотація за утримання кіз та овець - надається в розмірі 1000 гривень за одну голову кізочки, козематку, ярку, вівцематку.

7) Дотація за приріст поголів'я корів — надається за кожну наявну прирощену корову власного відтворення, на яку збільшено основне стадо станом на 1 липня поточного року порівняно з наявним поголів'ям корів станом на 1 січня поточного року в розмірі 30 000 гривень за одну голову.

Отже, фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств має достатню кількість форм, щоб забезпечити умови їх сталого розвитку.

Висновок. Фінансове забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств - це вибір відповідних форм ресурсів для їх ефективного функціонування. Встановлено, що самофінансування - найкращий варіант, який забезпечить ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств, адже власні кошти вкладаються в роз-

ширення та розвиток, які повертаються знову на відтворення виробництва. Інвестування та венчурне інвестування також одна із форм фінансового забезпечення, на рівень позитивного ефекту від таких заходів впливає розмір частки акцій та дивідендної політики інвестора. Кредитування - це форма, яка має наразі високі відсоткові ставки, але переваги його застосування полягають у швидкості оформлення документів для отримання фінансових ресурсів. Додаткове фінансування залежить від розміру підприємства та виду його діяльності. Нині в Україні активно формується державна підтримка підприємств сільського господарства, адже це одна із пріоритетних галузей економіки.

1. Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 20.12.2022); 2. Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text> (дата звернення: 20.12.2022); 3. Постанова КМУ «Деякі питання надання грантів бізнесу» від 21 червня 2022 р. № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-п#Text> (дата звернення: 20.12.2022); 4. Постанова КМУ Про затвердження порядку надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції від 9 грудня 2021 р. № 1342. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1342-2021-п#Text> (дата звернення: 20.12.2022); 5. Дропа Я.Б., Терешко О.М. Формування фінансових ресурсів підприємств в сучасних умовах розвитку фінансової системи. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/60-1.pdf> (дата звернення: 20.12.2022); 6. Волкова Н.А. Аналітична оцінка оптимізації фінансових ресурсів URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/> (дата звернення: 20.12.2022); 7. Гришук Н.І. Особливості інвестування в розвиток сільського господарства за умов посилення конкуренції. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики : зб. наук. пр. ВНАУ. - 2019. - № 6. - С. 174-183.; 8. Даций О.І. Фінансове забезпечення інновацій в агропромисловому комплексі України. Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку. - 2011. - № 1. - С. 65-76; 9. Xiaogeng Niu, Meiyu Liu, Zhenxing Tian, and Anguo Chen. Research on the Impact of Agricultural Financial Support on Agricultural Carbon Compensation Rate. Sustainability 2022, 14, 13892. <https://doi.org/10.3390/su142113892>; 10. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/pidtrimka>

1. Law of Ukraine (2013) «On the development and state support of small and medium-sized enterprises in Ukraine» [Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednoho pidpriemnytstva v Ukraini] Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR), No. 3 (in Ukraine); 2. Law of Ukraine (2012) «On peculiarities of insurance of agricultural products with state support» [Pro osoblyvosti strakhuvannia silskohospodarskoi produktsii z derzhavnoiu pidtrymkoiu] Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR), No. 41. (in Ukraine); 3. Resolution of the CMU (2022) Some issues of granting business grants [Deiaki pytannia nadannia hrantiv biznesu] No. 738 (in Ukraine); 4. Resolution of the CMU (2021) on approval of the procedure for providing state support for insurance of agricultural products [Pro zatverdzhennia poriadku nadannia derzhavnoi pidtrymky strakhuvannia silskohospodarskoi produktsii] No. 1342 (in Ukraine); 5. Dropa, Ja.B., and O.M.Tereshko. (2022) Formation of financial resources of enterprises in modern conditions of development of financial system.[Formuvannia finansovykh resursiv pidpriemstv v suchasnykh umovakh rozvytku finansovoi systemy] URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/60-1.pdf> (date of application: 20.12.2022) (in Ukraine); 6. Volkova, N.A. (2022) Analytical evaluation of financial resources optimization. [Analychna otsinka optymizatsii finansovykh resursiv] URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/> (date of application: 20.12.2022) (in Ukraine);

7. *Hryschuk N.I.* (2019) Peculiarities of investing in the development of agriculture under conditions of increased competition. [Peculiarities of investing in the development of agriculture under conditions of increased competition] *Economy. Finances. Management: topical issues of science and practice: coll. of science Ave. VNAU*. No. 6. - pp. 174-183; 8. *Datsii O.I.* (2011) Financial support of innovations in the agro-industrial complex of Ukraine [Financial support of innovations in the agro-industrial complex of Ukraine]. *Problems of investment and innovation development*. No. 1. - pp. 65-76; 9. *Xiaogeng Niu, Meiyu Liu, Zhenxing Tian, and Anguo Chen.* (2022) Research on the Impact of Agricultural Financial Support on Agricultural Carbon Compensation Rate. *Sustainability* 14, 13892. URL: <https://doi.org/10.3390/su142113892> (date of application: 06.01.2022) (in China); 10. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine [Ministerstvo ahrarynoi polityky ta prodovolstva Ukrainy] URL: <https://minagro.gov.ua/pidtrimka>

УДК: 336.143.01

DOI: 10.36919/2312-7812.1.2023.101

С.М. Дзекунов

ВИДИ, ПРИНЦИПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Досліджено актуальні питання визначення видів та принципів бюджетно-податкової політики в умовах глобалізаційних процесів в період воєнного стану. Встановлено необхідність здійснення бюджетно-податковою політикою високого рівня організації фінансової, регулюючої та стимулюючої функції, забезпечуючи водночас і економічну спроможність держави виконувати покладені на неї функції, і регулювання економічних процесів у державі та напряму розвитку економічної системи. Визначено залежність застосування видів бюджетно-податкової політики від умов, у яких перебуває економічна система країни, та цілей, поставлених перед урядом, що приймає рішення в умовах глобалізаційних процесів сучасності.

Аргументовано, що особливості бюджетно-податкової політики в контексті глобалізаційних процесів зумовлюють потребу пошуку нових способів реагування на сучасні виклики, здійснення заходів із вирівнювання і пом'якшення негативних наслідків та забезпечення економічного відновлення. Проаналізовано комплексний та узгоджений підхід до постійного вектору відновлення в умовах війни та оперативного реагування на поточний економічний стан шляхом застосування оптимальних умов оподаткування та якісного адміністрування бюджетно-податкової політики.

Current issues of defining the types and principles of budget and tax policy in the conditions of globalization processes during the period of martial law are studied. The necessity of fiscal, regulatory, and stimulating functions of the high level of the organization's fiscal, regulatory, and stimulatory functions was established by the budget and tax policy, ensuring at the same time the economic capacity of the state to perform the functions assigned to it, and the regulation of economic processes in the state and the direction of the development of the economic system. The dependence of the application of types of budget and tax policy on the conditions of the country's economic system and the goals set for the government, which makes decisions in the conditions of modern globalization processes, is determined.